

De tank van Ai Weiwei dendert onverschrokken door: zijn kunst is groot, zwaar, veel

CULTUUR

Joke de Wolf – Trouw, 2019-05-24

REPORTAGE

Hoe laat je onder een dictatoriaal regime van een immens land je tegenstem horen? De Chinese kunstenaar Ai Weiwei ontwikkelde er zijn methodes voor. In Düsseldorf is zijn kunst te zien in zijn grootste Europese tentoonstelling tot nu toe.

Bron: <https://www.trouw.nl/cultuur/de-tank-van-ai-weiwei-dendert-onverschrokken-door-zijn-kunst-is-groot-zwaar-veel~ab09b201/>

Het beeld van die ene anonieme demonstrant die op het Tiananmenplein de tanks van het Chinese leger in 1989 tegenhield, is legendarisch, en een voorbeeld voor veel activisten. Maar niet voor Ai Weiwei. De Chinese kunstenaar en activist presenteert zich liever als een opstandige tank, met gigantische kunstwerken: in afmeting, in tijdsinvestering en in gewicht.

Het werk ‘Sunflower Seeds’ weegt honderd ton, ‘Straight’ nog zestig ton meer. Alleen al vanwege het gebrek aan stevige ondergrond is het meestal praktisch onmogelijk om meerdere van zijn grootste kunstwerken tegelijkertijd in hun volledigheid te tonen. In Düsseldorf is nu toch een tentoonstelling van meerdere van die giganten, verdeeld over twee musea, de moderne kunstmusea K20 en K21.

Ai Weiwei’s zonnebloemzaadjes van Sunflower Seeds zijn een als zandkorrel vermomde megatank. Voor de enorme turbinehal van het Tate Modern in Londen bedacht hij in 2010 dat hij iets onbenulligs, iets kleins, tot gigant zou laten uitgroeien: hij bestelde in een Chinese porseleinfabriek honderd miljoen zonnebloempitten. Elke pit werd met de hand beschilderd en al die pitten liggen nu keurig glad aangeharkt op de vloer van een zaal van K20. Mao Zedong liet zich graag als zon verbeelden, met zijn onderdanen als de zonnebloemen, maar het ging Ai Weiwei ook om de symboliek van het ‘made in China’-idee: China als producent van alles wat in het westen als vanzelfsprekend wordt gezien. En indrukwekkend is het zeker – al is het ook verleidelijk om er met je handen even doorheen te gaan.

Zware kost

Niet alleen weegt het materiaal van de kunst vaak veel, ook het achterliggende verhaal is zware kost. ‘Straight’ gaat over de aardbeving in Sichuan in 2008, waarbij meer dan 70.000 mensen ‘verdwenen’. Onder hen waren de vijfduizend kinderen van één school die volledig instortte. De autoriteiten ontkenden het feit van de aardbeving en de slachtoffers.

Ai Weiwei hoorde over het betonstaal van de ingestorte school, dat nog onder het puin zou liggen. Hij verzamelde de staven, verdraaid en verwrongen, en liet ze weer rechtbuigen en ordenen naar lengte en dikte. Delen ervan verscheepte hij naar grote kunstinstellingen, naar de biënnale van Venetië, naar Tokio, New York, één keer kwamen alle staven samen in São Paulo. De tweede keer is nu, hier in Düsseldorf: de geopende kisten vullen een grote, lange zaal.

Naast de hefboom van het grote gewicht bedient Ai Weiwei zich in zijn activisme ook van een vluchtig medium: het internet. Al vroeg in de jaren 2000 had de kunstenaar een weblog – dat steeds werd gesloten door de autoriteiten. Na de aardbeving noemde hij er dagelijks de naam van een van de gestorven schoolkinderen, op de dag van hun verjaardag. De in het Chinees geschreven namen met geboortedata hangen nu aan de muur bij de kisten met staaldraad, als menselijke, gevoelige noot bij de honderdzestig ton staal.

Achtergelaten kleding

In K21 gaat de tentoonstelling verder met de kleinere werken, al is dat bij Ai Weiwei relatief. Sinds hij naar Berlijn verhuisde, in 2015, heeft hij zijn aandacht verschoven naar de vluchtelingenkampen in Zuid-Europa en Calais. In de tentoonstelling zijn oude en nieuwe werken slim met elkaar gecombineerd, de recentere projecten voeren terecht de boventoon.

Een van de indrukwekkendste nieuwe werken is 'Laundromat' uit 2016. Toen het vluchtelingenkamp in Idomeni, bij de Grieks-Macedonische grens, in mei 2016 gesloten werd en de 14.000 bewoners naar andere Griekse kampen werden getransporteerd, verzamelden Ai Weiwei en zijn team de achtergelaten kleding. Hij liet de 2046 kledingstukken wassen en strijken en heeft ze nu, gesorteerd als in een kledingwinkel, op veertig rekken gehangen. Als een afgelegde huid die tegelijk heel persoonlijk is en ook universeel. Er hangen veel spijkerbroeken, mannen- en vrouwenmodellen, maar ook dikke jassen en kinderkleding. De vrolijk bedrukte babyrompertjes zijn misschien wel het pijnlijkst.

Rode draad in het activistische werk van Ai Weiwei is de fotografie. Foto's van de vluchtelingenkampen hangen aan de muur bij de kledingrekken, in andere ruimtes zijn het vooral foto's van hemzelf. Ai Weiwei als student in New York in de jaren tachtig, bij het werk van Marcel Duchamp, de kunstenaar van de ready-made die Ai Weiwei erg bewondert. Foto's die hij ironisch 'Study of Perspective' noemt, van zijn middelvinger met op de achtergrond beroemde monumenten van wereldmachten. Foto's van Chinese geheim agenten in burger die hem tijdens zijn recente verblijven in China continu opvallend in de gaten houden.

Inmiddels heeft de kunstenaar een Instagramaccount met meer dan vijfhonderdduizend volgers, met wie hij al zijn belevenissen deelt. En hoewel hijzelf inmiddels in Duitsland woont en vrij mag reizen, lijkt het er niet op dat hij zijn activisme op een lager pitje zet. "Alles is kunst. Alles is politiek", luidt Ai Weiwei's motto. Deze tank dendert onverschrokken door.

★★★★☆

Ai Weiwei in Duitsland

Duitsland als de plek voor zijn grootste Europese tentoonstelling is bijna vanzelfsprekend, vertelt de kunstenaar bij de opening in Düsseldorf. In 2007 maakte het Duitse publiek met hem kennis doordat zijn werk in de Documenta in Kassel te zien was, in 2013 was zijn kunst te zien in het Duitse paviljoen in de Biënnale van Venetië. Hij zelf mocht toen China niet uit en dat is één van de redenen waardoor hij zelf ook lang niet al zijn kunst kon zien. De kunstenaar is 'erg geraakt' om het nu voor het eerst allemaal samen te zien.

Hoewel hij sinds 2015 in Berlijn woont, en hij dankbaar is voor de gastvrijheid, voelt hij zich nog steeds een vluchteling. En dan, bijna triomfantelijk: 'Na vier jaar hier te wonen spreek ik nog geen woord Duits. Dat laat wel zien hoe diepgeworteld de cultuur is.' Een opmerking waarover later nog ernstig wordt door gemijmerd in de Duitse pers.

De tentoonstelling 'Ai Weiwei' is tot 1 september te zien in K20 en K21 in Düsseldorf, er rijdt een gratis shuttlebusje tussen de twee musea. www.kunstsammlung.de Op 25 mei geeft Ai Weiwei een (uitverkochte) lezing in Amsterdam bij de VU. Er zijn nog wel kaarten voor de live video-uitzending, via www.nexus-instituut.nl

'Sunflower Seeds' van Ai Weiwei in de K21 in Düsseldorf. © AFP

'Straight' van Ai Weiwei in Düsseldorf. © Federico Gambarini/dpa

'Laundromat' van Ai Weiwei in Düsseldorf. © EPA